

Latvijas amatierteātru iestudējumu skate „Gada izrāde 2014”

Teātra virzība un mainība ir cikliska, un tās attīstību mēs parasti pielāgojam gadam, aplūkojot to kā mainīgu un nepārtrauktu procesu. Tāpat kā cilvēka mūžs ir būtiski virzīts uz sevis paša izzināšanu, tā arī teātris vērsas ne vien uz āru pie skatītāja, bet arī uz iekšu – uz sevi pašu. Cilvēka apziņa nepārtraukti saņem neskaitāmus ārējās pasaules impulsus – gan ikdienišķus un nenozīmīgus, gan arī dziļus un sevi paliekošus. Un tieši šādu impulsu iedarbība veido cilvēka konkrētās dzīves mirkļa būtību. Pat īsākais cilvēka mūža mirklis ir vienreizējs un unikāls. Cilvēka dzīves jēga atklājas tā mainībā, un teātris ne tikai to fiksē, bet gan nes un pārstrādā šo dzīves saturu sevī un tikai tad nodod to savam skatītājam. Bet vispirms es gribētu runāt par amatierteātru iestudējumu skatē kopīgo un tikai tad par unikālo un atsevišķo. Visām manis redzētajām izrādēm kopīgais bija vēlme nepalikt malā, runāt par sev aktuālo, dzīvei tik svarīgo. Attēlot šo mainīgo, nepazīstamo cilvēku, lai cik tas brīžiem būtu *izplūdis* un sarežģīts. Saskatīt šī nabaga cilvēka iekšējās pasaules harmonijas trūkumu, kas neļauj viņam pašam rast harmoniju ar ārpasauli. Kas kā burvestības aplī šim pašam cilvēkam, neapzinoties ārējās pasaules būtību, neļauj rast iekšējo līdzsvaru un izzināt pašam savu es. Cik nu apzināti vai neapzināti, bet šī cilvēka „paškonfliktējošā”, neatrisinātā tēma izskanēja gandrīz visos režisoru darbos. Tas man liek domāt, ka režisoru darbi ir bijuši ilgi un pamatīgi, kas priecē. Manuprāt, režisoriem nevajadzētu atkāpties no pamatuzdevuma, atlasot savam kolektīvam literāro darbu, izvirzīt sev jautājumu – ko autors ir gribējis pasacīt šajā darbā? Un tikai pēc tam uzslavētu vai noliegtu rakstnieka izvirzītās idejas, lai pēc tam, pārceļoties uz formas problēmu loku, analizētu, iedziļinātos stilistikas līdzekļu sistēmā, meklētu metaforas, tēmu daudzumu. Par amatierteātra vājāko vietu ir jārunā atklāti un diemžēl tā ir dramaturģijas izvēle. Protams, izvēle paliek režisora ziņā. Izklaide vai izzīņa un izglītošana? Jau vairākkārt esmu uzsvēris, ka konkurence ar elektroniskajiem medijiem ir „bīstama spēle”. Šeit darbojas tikai viens kritērijs – „Ar ko pārsteigsi?”. Kustēdamies starp divām polaritātēm – objektu un subjektu, teātris ir nokoncentrējies virs subjekta un cilvēka „es”. Manuprāt, šī cilvēka „iekšējā dzīve” joprojām ir teātra intereses centrā. Mainoties cilvēkiem, mainās to vērtības, paradumi, uztveres īpatnības. Cilvēka daba pēc būtības ir mainīga. Viss šodien ir relatīvs un subjektīvs. Ierastās vērtības vairs nespēj kalpot par mākslas darba vērtības mēru. Ja režisors grib runāt par šodienas realitāti, viņam ir jāizvērtē literārais darbs. Literatūras vērtējums, izvēlēdamies principu par darba atbilstību realitātei, ir derīgs tikai tam laikam, kurā esam pārliecināti, ka īstenība kā tāda pastāv neiznīcināma, neatkarīgi no mums. Gribu novēlēt amatierteātru kolektīviem nepazaudēt savu „es”, meklējot skaistumu un patiesību mākslinieciskajā īstenībā.

Ar cieņu,

režisors Armands Ekštets